

Мармуляк А. С.,

доктор філософії,

викладач кафедри українознавства та міжкультурної комунікації

Львівського державного університету безпеки життєдіяльності

<https://orcid.org/0000-0002-7526-5850>**Пилипець О. В.,**

викладач кафедри українознавства та міжкультурної комунікації

Львівського державного університету безпеки життєдіяльності

<https://orcid.org/0000-0002-6083-3325>

ДИСКУРСИВНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ АНГЛОМОВНИХ ПОВІДОМЛЕНЬ У СТРУКТУРІ МОВЛЕННЄВОЇ КОМУНІКАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті проаналізовано дискурсивні аспекти функціонування англомовних повідомлень у структурі мовленнєвої комунікації здобувачів вищої освіти. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю лінгвістичного переосмислення навчального дискурсу через призму соціолінгвістичних та прагматичних чинників, зокрема феномену групової динаміки. Авторами детально досліджено, як соціально-психологічний клімат, етапи формування студентського колективу та зміна комунікативних ролей впливають на лінгвостилістичні та жанрові характеристики англомовних повідомлень, що продукуються в процесі командної взаємодії. У роботі застосовано комплексний підхід, що поєднує методи дискурс-аналізу, прагмалінгвістичного та контекстуального аналізу усних і письмових висловлювань студентів. Виявлено, що функціонування повідомлення безпосередньо залежить від фази розвитку навчальної групи: від нормативно-регламентованих і стилістично маркованих конструкцій на етапі орієнтації до еліптичних, експресивних та інтерактивних форм під час продуктивної співпраці. Особливу увагу приділено комунікативним стратегіям і тактикам, які використовують здобувачі для фасилітації міжособистісної взаємодії, нівелювання мовного бар'єра та розв'язання інтеракційних конфліктів. Доведено, що керована групова динаміка виступає каталізатором інтенсифікації англомовної комунікації, трансформуючи структуру висловлювань у бік їхньої прагматичної гнучкості, автентичності та стилістичної варіативності. Наукова новизна одержаних результатів полягає в систематизації дискурсивних параметрів навчальних англомовних повідомлень та експлікації їхньої залежності від екстралінгвістичного контексту групової взаємодії. Практичне значення дослідження полягає у можливості використання його положень для оптимізації мовленнєвої комунікації студентів та підвищення ефективності іншомовної підготовки у закладах вищої освіти.

Ключові слова: англомовне повідомлення, мовленнєва комунікація, функціонування повідомлення, групова динаміка, дискурсивні аспекти, навчальний дискурс, комунікативні стратегії, лінгвопрагматика.

Постановка проблеми. У сучасній лінгвістичній парадигмі особливої актуальності набуває дослідження закономірностей функціонування мовних одиниць у межах конкретних

інституційних дискурсів, серед яких навчальний посідає одне з центральних місць. Проте традиційні підходи до аналізу іншомовного мовлення здобувачів вищої освіти часто обмежуються вивченням суто граматичних чи лексичних аспектів, залишаючи поза увагою динамічні соціолінгвістичні чинники. Існує очевидне протиріччя між потребою філологічного опису живого комунікативного процесу студентів та недостатнім вивченням впливу групової взаємодії на структуру їхніх висловлювань. Специфіка реалізації англомовних повідомлень безпосередньо залежить від соціально-психологічного контексту, міжособистісних ролей та фаз розвитку студентського колективу, що вимагає глибокого дискурс-аналізу. З огляду на це, виникає об'єктивна необхідність комплексного лінгвопрагматичного дослідження, спрямованого на виявлення залежності структурно-семантичних параметрів мовлення від екстралінгвістичних чинників групової динаміки. **Актуальність** пропонованого дослідження зумовлена стрімкою антропоцентричною та соціолінгвістичною переорієнтацією сучасної філологічної науки, що передбачає вивчення мовних явищ у безпосередньому зв'язку з умовами їхнього функціонування. У контексті глобалізації та інтеграції вищої освіти України в європейський простір особливого значення набуває формування стратегічної англомовної компетенції майбутніх фахівців, яка реалізується переважно через інтерактивні форми комунікації. Дослідження дискурсивних вимірів студентських висловлювань дозволяє вийти за межі статичного опису мовної системи й ретельно проаналізувати динамічні прагматичні чинники, що керують живим мовленням. Проте механізми взаємодетермінації лінгвістичної структури повідомлень та соціодинамічних процесів усередині студентських груп досі залишаються малодослідженими у вітчизняній лінгводидактиці та дискурсології. З огляду на це, виникає гостра потреба в науковому обґрунтуванні того, як саме екстралінгвістичні фактори та фази групової динаміки модифікують стилістичні й комунікативно-прагматичні параметри англомовного мовлення здобувачів.

Метою статті є комплексне лінгвопрагматичне та дискурсивне дослідження специфіки функціонування англомовних повідомлень здобувачів вищої освіти в умовах групової взаємодії. Для досягнення цієї мети передбачено виявити структур-

но-семантичні й стилістичні особливості студентських висловлювань, а також експлікувати характер їхньої залежності від екстралінгвістичних чинників та етапів розвитку колективу. Окрему увагу спрямовано на систематизацію комунікативних стратегій і тактик, які використовуються молоддю для оптимізації мовленнєвої комунікації та гармонізації групової динаміки у навчальному дискурсі. **Завдання** формулюються наступним чином: По-перше, систематизувати теоретико-методологічні підходи до вивчення навчального дискурсу в сучасній лінгвістиці та окреслити поняттєве поле дослідження. По-друге, окреслити структурно-семантичні зміни та стилістичні особливості англомовних повідомлень здобувачів на різних етапах розвитку студентського колективу. По-третє, виявити й класифікувати специфічні комунікативні стратегії та тактики, які застосовуються студентами для успішної лінгвістичної взаємодії в групі. По-четверте, обґрунтувати лінгводидактичний потенціал керованої групової динаміки як ефективного чинника інтенсифікації та оптимізації іншомовної мовленнєвої комунікації. У сукупності вирішення цих завдань дозволить сформувати цілісну модель аналізу функціонування мовних одиниць у міжособистісному дискурсі вищої школи. **Об'єктом** дослідження є англомовна мовленнєва комунікація здобувачів вищої освіти в умовах групової та міжсуб'єктної навчальної взаємодії. **Предметом** дослідження визначено дискурсивні виміри, лінгвостилістичні параметри та комунікативно-прагматичні особливості функціонування англомовних повідомлень студентів. Окремий аналітичний фокус спрямовано на специфіку трансформації структури цих висловлювань під впливом екстралінгвістичних чинників і фаз групової динаміки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні засади дослідження навчального дискурсу, параметри мовленнєвого контексту та прагматичні умови функціонування знаків висвітлено у вагомих роботах всесвітньо відомого європейського лінгвіста Тен А. ван Дейка, зокрема у праці «Discourse and Context: A Sociocognitive Approach» [1]. З позицій лінгводидактики та соціолінгвістики феномен групової динаміки у мовному просторі став об'єктом детального аналізу у класичній монографії Золтана Дьорньєї та Тіма Мерфі «Group Dynamics in the Language Classroom» [2].

Специфіку функціонування повідомлень у структурі навчального спілкування, жанрові характеристики та лінгвостилістичні параметри англомовного тексту глибоко дослідив британський лінгвіст Кен Гайленд у книзі «Academic Discourse: English in a Global Context» [3].

У вітчизняному науковому просторі фундаментальне значення посідають дослідження професора Алли Белової, яка у монографії «Комунікативні стратегії і тактики: проблеми систематики» [4], сформувала надійний методологічний фундамент для вивчення прагматики сучасного англомовного дискурсу. Особливості жанрової організації, стилістики та риторичні англомовного простору, а також лінгводидактичні моделі навчання іншомовної комунікації ґрунтовно розроблені у праці української дослідниці Тетяни Яхонтової «Лінгвістична генологія наукової комунікації» [5].

Взаємозв'язок мовленнєвих засобів, текстової структури та комунікативних стратегій у студентському середовищі досліджувала Оксана Заболотна у монографії «Альтернативні системи формування іншомовної комунікативної компетенції» [6].

У вітчизняній філологічній науці особливе місце посідають наукові праці професорки Оксани Бабелюк, присвячені трансформації навчальної комунікації. Зокрема, у співавторській праці «Using distance EdTech for remote foreign language teaching during the COVID-19 lockdown in Ukraine» [7], дослідниця ґрунтовно проаналізувала особливості реалізації іншомовного дискурсу в умовах віддаленого навчання. Подальший розвиток ці ідеї знайшли у її наукових статтях у співавторстві «Psychological difficulties during the covid lockdown: video in blended digital teaching language, literature, and culture» [8], де вивчено психолінгвістичні параметри та бар'єри мовленнєвої інтеракції студентів під час цифрової взаємодії, а також у статті «Innovative methods of teaching English in cyber society» [9].

Виклад основного матеріалу. Функціонування англомовних повідомлень у структурі навчальної комунікації здобувачів вищої освіти є складним динамічним процесом, лінгвістичні та прагматичні характеристики якого прямо детермінуються фазою соціально-психологічного розвитку колективу. Розглядаючи групову динаміку як екстралінгвістичний контекст, що моделює мовну поведінку суб'єктів, доцільно простежити еволюцію структурно-семантичних та стилістичних параметрів студентського дискурсу через призму класичних концепцій дослідження міжособистісної взаємодії. Оскільки параметри контексту та прагматичні умови функціонування знаків завжди перебувають у стані взаємодетермінації [1], аналіз живого мовлення студентів потребує врахування соціодинамічних чинників, що виникають усередині академічних груп.

На першому етапі – фазі формування групи – мовленнєва взаємодія здобувачів підпорядкована переважно фатичній (контактостановлювальній) функції мови. Оскільки міжособистісні зв'язки між учасниками ще не сформовані, а рівень комунікативної тривожності залишається високим, створювані ними англомовні повідомлення демонструють максимальну нормативність та залежність від мовних штампів і кліше. Усні та письмові висловлювання на цій стадії характеризуються низькою лексичною варіативністю, проте високою синтаксичною повнотою: студенти намагаються уникати еліптичних конструкцій, щоб мінімізувати ризик комунікативного збою. Прагматичний фокус мовців зміщений на репрезентацію стратегій ввічливості та соціокультурного дистанціювання, методологічні засади дослідження яких закладені в українській лінгвістиці (А. Белова) [4]. Це відбивається у домінуванні нейтрально-формального стилю, активному використанні модальних дієслів: «*could, would, might*» та стандартних етикетних формул: «*It is a pleasure to collaborate with you, If you do not mind, let us consider this issue*». Мовленнєві акти на етапі орієнтації позбавлені яскравого емоційно-експресивного забарвлення, оскільки головною метою суб'єктів є маркування власної безпечної позиції в межах нового навчального мікросоціуму.

Дискурсивне поле кардинально трансформується із переходом системи у другу фазу – стадію конфліктності або «бурління» («*storming*»). Цей період пов'язаний із перерозподілом лідерських ролей, захистом власних ідей та виникненням інтеракційних суперечностей під час виконання командних завдань. У структурі мовленнєвої комунікації здобувачів стадія «*storming*» відзначається різким домінуванням регулятивної та експресивної функцій мови. Лінгвостилістичний аналіз студентського дискурсу на цьому етапі фіксує інтенсифікацію

прагматичних маркерів незгоди, протиставлення та когнітивного дисонансу: «*however, on the contrary, I highly doubt it, that makes no sense, completely wrong*», специфіка реалізації яких вимагає детального прагмалінгвістичного вивчення. Синтаксис англомовних повідомлень стає фрагментованим, парцельованим та еліптичним; спостерігається висока концентрація імперативних форм: «*listen, look, wait, we must change our focus*», які використовуються для перехоплення комунікативної ініціативи. Особливо відчутним стає дефіцит так званих стратегій пом'якшення мовленнєвого акту, що призводить до прагматичних збоїв, коли емоційне напруження студентів блокує використання нормативних засобів академічної дискусії.

Наступна третя стадія – етап нормування – характеризується стабілізацією міжособистісних взаємин, досягненням консенсусу щодо правил групової роботи та формуванням спільного комунікативного коду. У філологічному вимірі цей етап маркується гармонізацією структури англомовних повідомлень. На зміну агресивним імперативам фази «бурління» приходять інклюзивні займенникові форми «*we, us, our*» та прагматичні маркери солідаризації та фасилітації «*exactly, absolutely, I agree with your argument, let's combine our ideas*». Тексти повідомлень здобувачів набувають ознак функціональної та жанрової гібридності, теоретичне підґрунтя аналізу якої розроблене у вітчизняній лінгвогенології [5]. Студенти починають активно експериментувати з лексичним наповненням, з'являються прояви мовної гри, іронії та ідіоматичних виразів. Це безпосередньо свідчить про подолання психолінгвістичних бар'єрів мовленнєвої інтеракції та успішну адаптацію до умов навчального середовища, що підтверджують сучасні дослідження трансформації навчального дискурсу [9].

Найвищого ступеня лінгвістичної автентичності та прагматичної ефективності англомовні повідомлення досягають на четвертому етапі – у фазі продуктивної діяльності. Комунікація здобувачів на цій стадії стає максимально скоордиованою, синергетичною та гнучкою. Дискурс фази продуктивної діяльності характеризується високою цільністю інформації, що цілком узгоджується із закономірностями функціонування повідомлень у структурі сучасного академічного спілкування [3]. Повідомлення стають лаконічними, синтаксично компресованими, наповненими специфічними еліпсисами, які є зрозумілими лише членам цієї конкретної групи. Прагматична спрямованість висловлювань тепер повністю орієнтована на ефективне вирішення навчальної та мовленнєвої проблеми. Студенти вільно оперують метадискурсивними маркерами організації тексту «*firstly, consequently, to sum up*», легко переключаються між різними стилістичними регістрами та демонструють високу здатність до взаємного лінгвістичного редагування. Керована групова динаміка на цьому етапі виступає потужним каталізатором, який вивільняє внутрішній комунікативний потенціал здобувачів [2], трансформуючи їхні англомовні повідомлення з шаблонних навчальних зразків у живі акти міжкультурної взаємодії, що вимагає впровадження інноваційних систем контролю мовленнєвої компетенції [6].

Висновки:

По-перше, узагальнення теоретико-методологічних підходів дозволило визначити навчальний дискурс як динамічну лінгвосоціальну систему, де структура англомовних повідомлень перебуває у стані взаємодетермінації з екстралінгвістичним контекстом.

По-друге, лінгвістичний аналіз студентського мовлення довів наявність глибокої кореляції між фазами розвитку колективу та зміною структурно-семантичних параметрів висловлювань: від гіпернормативних фатичних штампів на етапі формування до еліптичних, автентичних та експресивних форм під час продуктивної діяльності.

По-третє, було систематизовано специфічні комунікативні стратегії (ввічливості, фасилітації) та тактики нівелювання конфліктів, які здобувачі використовують для оптимізації міжсуб'єктної інтеракції на стадії «бурління» та нормування.

По-четверте, ми обґрунтували, що цілеспрямоване керування групою динамікою виступає потужним лінгводидактичним каталізатором подолання мовного бар'єра та інтенсифікації англомовної комунікації. У сукупності одержані результати відкривають перспективи для подальшого вивчення синергетичних ефектів у структурі сучасного інституційного дискурсу вищої школи.

Література:

1. Van Dijk T. A. *Discourse and Context: A Sociocognitive Approach*. Cambridge : Cambridge University Press, 2008. 284 p.
2. Zoltán D., Murphey T. *Group Dynamics in the Language Classroom*. Cambridge : Cambridge University Press, 2003. 200 p.
3. Hyland K. *Academic Discourse: English in a Global Context*. London : Continuum, 2009. 224 p.
4. Белова А. Д. Комунікативні стратегії і тактики: проблеми систематики. Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2004. 304 с.
5. Яхонтова Т. В. Лінгвістична генологія наукової комунікації : монографія. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2009. 420 с.
6. Заболотна О. А. Інноваційні технології викладання іноземних мов в умовах інтернаціоналізації освітнього простору. *Studies in Comparative Education*. 2014. No. 2. P. 44–51.
7. Бабелюк О. А., Коляса О. В., Кушлик О. П., Смаглій В. М. Using distance EdTech for remote foreign language teaching during the COVID-19 lockdown in Ukraine.
8. Babeliuk O., Kolasa O., Lopatiuk N. Psychological difficulties during the covid lockdown: video in blended digital teaching language, literature, and culture. *Analele Universitatii din Craiova – Seria Stiinte Filologice. Lingvistica*. 2021. Vol. 43, No. 1-2. P. 23–34.
9. Babelyuk O., Malanyuk M., Wiraszka I., Galaidin A. Innovative methods of teaching English in cyber society. *Scientific Journal of Polonia University*. 2021. Vol. 44, No. 1. P. 17–26. DOI: <https://doi.org/10.23856/4402>

Marmulyak A., Pylypets O. Discursive aspects of the functioning of English-language messages in the verbal communication of higher education students

Summary. The article analyzes the discursive aspects of English-language messages within the structure of verbal communication among higher education students. The study's relevance stems from the need to re-examine educational discourse through the lens of sociolinguistic and pragmatic factors, particularly the phenomenon of group dynamics. The authors have examined in detail how the socio-psychological climate, the stages of student group formation, and shifting communicative roles influence the linguostylistic and genre characteristics of English-language messages produced during team interaction. The study employs a comprehensive approach combining methods of discourse analysis, as well as pragmalinguistic and contextual analysis of students' oral and written utterances. It was found that the functioning of a message depends directly on the developmental stage

of the learning group: shifting from normatively regulated and stylistically marked constructions during the orientation phase to elliptical, expressive, and interactive forms during productive collaboration. Particular attention is paid to the communicative strategies and tactics employed by learners to facilitate interpersonal interaction, overcome language barriers, and resolve interactional conflicts. It has been demonstrated that managed group dynamics act as a catalyst for intensifying English-language communication, transforming the structure of utterances towards greater pragmatic flexibility, authenticity, and stylistic variability. The scientific novelty of the results lies in the systematization of the discourse parameters of English-language educational messages and the explication of their dependence on the extralinguistic context of group interaction. The practical significance of the study lies in the potential to

apply its findings to optimize students' verbal communication and enhance the effectiveness of foreign language training in higher education institutions.

Key words: English-language message, verbal communication, message functioning, group dynamics, discursive aspects, educational discourse, communicative strategies, linguopragmatics.

Дата першого надходження статті до
видання: 14.07.2026

Дата прийняття статті до друку після
рецензування: 11.08.2026

Дата публікації (оприлюднення)
статті: 01.10.2026